

CHDPU
CHIRCHIQ DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

YANGI O'ZBEKISTONDA FILOLOGIK TA'LIMNING DOLZARB MUAMMOLARI, YECHIMLARI VA ISTIQBOLLARI

Xalqaro ilmiy-nazariy konferensiya MATERIALLARI

CURRENT ISSUES, SOLUTIONS, AND PROSPECTS OF
PHILOLOGICAL EDUCATION IN NEW UZBEKISTAN

International Theoretical and Scientific Conference
PROCEEDINGS

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ, ПУТИ РЕШЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ
РАЗВИТИЯ ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В НОВОМ
УЗБЕКИСТАНЕ

Международная научно-теоретическую конференцию
МАТЕРИАЛЫ

24-oktabr, 2025

**“YANGI O‘ZBEKISTONDA
FILOLOGIK TA’LIMNING
DOLZARB MUAMMOLARI,
YECHIMLARI VA
ISTIQBOLLARI”**
xalqaro ilmiy-nazariy anjuman

“YANGI O‘ZBEKISTONDA FILOLOGIK TA’LIMNING DOLZARB MUAMMOLARI, YECHIMLARI VA ISTIQBOLLARI”

xalqaro ilmiy-nazariy anjuman

TASHKILIY QO‘MITASI

Tashkiliy qo‘mita raisi:

G‘.I. Muxamedov

Chirchiq davlat pedagogika universiteti rektori.

Tashkiliy qo‘mita a‘zolari:

B.X. Eshchanov

S.B. Qorayev

D.B. Axmadjanov

O.A. Ortiqov

S.X. Gayupova

R.A. Ikramov

O‘.R.Saidov

N.D.Xolikova

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor.

Yoshlar masalalari va ma‘naviy-ma‘rifiy ishlar bo‘yicha prorektor.

O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor.

Moliya-iqtisod ishlari bo‘yicha prorektor.

Ta‘lim sifatini nazorat qilish bo‘lim boshlig‘i.

Gumanitar fanlar fakulteti dekani.

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini mudiri.

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini mudiri

Tashkiliy qo‘mita ishchi guruhi:

Davlatova A.D.

Sabitova T.

Kabirov M.T.

Tog‘ayeva G.J.

Muydinova A.U.

Shermatova U.Sh.

Rasulova R.B.

Mo‘yidinov Q.A.

Abdirimova I.K.

Duysebayeva D.

Baykabilov U.

Bayzakov J.

Muxtarova Sh.

Raxmanova N.A.

Xikmatov X.S.

Quchqorov H.H.

Murodova F.

Bekmurodov T.

Komilova G.

Xayrullayeva R.

Achilova E.S.

Usmanova Z.I.

Murodova R.

Shayxislamov N.Z.

Arzikulova S.A.

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini professori

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini professori

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini dotsenti

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini dotsenti

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini dotsenti

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini dotsenti

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini dotsenti

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini dotsenti

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini dotsenti

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini dotsenti

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini dotsenti v.b.

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini katta o‘qituvchisi

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini katta o‘qituvchisi

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini katta o‘qituvchisi

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini katta o‘qituvchisi

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini o‘qituvchisi

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini o‘qituvchisi

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini o‘qituvchisi

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini o‘qituvchisi

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini o‘qituvchisi

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini o‘qituvchisi

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini o‘qituvchisi

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini o‘qituvchisi

O‘zbek tilshunosligi kafedrasini o‘qituvchisi

O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrasini o‘qituvchisi

PUBLISISTIK USLUB VA TA'SIRCHANLIK**Musayev Shoxsuvor Tursun o'g'li**Chirchiq davlat pedagogika universiteti
O'zbek tilshunosligi kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada publisistik uslub va uning ta'sirchanlik vositalari tahlil qilinadi. Publisistika jamiyat hayotidagi muhim voqealarni keng jamoatchilikka yetkazish, ijtimoiy fikrni shakllantirish va auditoriyani faoliyatga undash vazifasini bajaradi. Shu boisdan, publisistik matnlarda obrazli ifodalar, metaforalar, ritorik savollar, undovlar, shiorlar hamda hissiy ohangdan keng foydalaniladi. Ushbu tadqiqot publisistik uslubning o'ziga xos xususiyatlarini yoritish, uning ta'sirchanlik darajasini oshiruvchi til vositalarini ko'rsatish va ommaviy axborot vositalarida hamda nutq amaliyotida qo'llanish imkoniyatlarini tahlil qilishga qaratilgan.

Annotation: This article analyzes the publicistic style and its means of expressiveness. Publicism serves to convey important social events to the general public, shape public opinion, and encourage audiences to take action. Therefore, publicistic texts widely employ figurative expressions, metaphors, rhetorical questions, exclamations, slogans, and emotional tone. The study aims to highlight the specific features of the publicistic style, demonstrate the linguistic devices that enhance its expressiveness, and analyze the possibilities of their application in mass media and speech practice.

Kalit so'zlar: publisistik uslub, ta'sirchanlik, obrazli ifoda, ritorik savol, metafora, shior, publisistika, nutq uslubi, ommaviy axborot vositalari.

Keywords: publicistic style, expressiveness, figurative expression, rhetorical question, metaphor, slogan, publicism, speech style, mass media.

Hozirgi davrda o'zbek tilining o'z ichki imkoniyatlari negizida paydo bo'lgan so'z va iboralar ham tilning boyligini oshirayotgan, ifoda imkoniyatlarini kengaytirayotgan omillardan biri bo'ldi. Albatta, bunday yangi so'z-iboralar hayotimizda paydo bo'lgan biror yangi narsahodisa yoki tushunchani ifodalash ehtiyoji tufayli, zarurat natijasida yaratilishi lozim. Chunki bunday zarurat natijasida

yaratilmagan soʻz yoki ibora tasvirda noaniqlik, sunʼiylilikni yuzaga keltiradi.³⁹ Gazeta tilining bosh va yetakchi vazifasi axborot berish; ana shu axborotni tezkor, taʼsirchan yoʻsinda aks ettirish esa uning asosiy xususiyatidir. Gazeta ana shu ikki vazifani amalga oshirishda xalq tili xazinasini, uning leksik-grammatik imkoniyatlarini ishga soladi, uni faollashtiradi. Ayni vaqtda hozirgi oʻzbek adabiy tili imkoniyatlarining kengayishiga salmoqli hissa qoʻshadi.

Publitsistik uslub – ommaviy axborot vositalari uslubi, yaʼni gazeta-jurnal, radio, televideniya uslubi. Bundan tashqari Oliy Majlis yigʻilishlarida, turli xil anjuman, forumlarda qoʻllaniladigan nutq uslubi hamdir. Ushbu uslub muhim va dolzarb masalalari tomoshabinga, oʻquvchiga ommaviy axborot vositalari orqali yetkazib, insonlarning ongiga atrofda sodir boʻlayotgan voqealarga nisbatan ularning ijtimoiy qarashlarini shakllantiradi. Shuningdek, [gazetalar](#), [radioni](#) va televideniya yangiliklar haqida xabar berish uchun ishlatiladigan proza uslubi hisoblanadi. Xoʻsh, nima uchun jurnalistika inson sifatida bizning hayotimiz uchun juda muhim? Ommaviy axborot vositalarini koʻpincha "davlatning toʻrtinchi ustuni" deb atashadi. Boshqacha qilib aytganda, bu har qanday jamoa yoki landshaftning asosiy qismidir. Odamlar birgalikda samarali ishlashlari va yashashlari uchun ular nafaqat hozirgi voqealar haqida, balki dunyomizdagi oʻzgarishlar va har birimiz atrofimizdagi landshaftlarga taʼsiri haqida xabardor boʻlishlari kerak.

Publitsistik uslub quyidagi boy janrlar bilan ifodalanadi:

- 1) Gazeta janrlari - insho, reportaj, maqola, felyeton;
- 2) Televizion janrlar - tahliliy dastur, yangiliklar reportaji, intervyu, jonli muloqot;
- 3) Notiqlik janrlari - mitingdagi nutq, siyosatchilarning ommaviy chiqishlari, shiorlar, tostlar, bahslar;
- 4) Kommunikativ janrlar – matbuot anjumani, sammit, “galstuksiz” uchrashuv;
- 5) Reklama janrlari - reklama inshosi, reklama.⁴⁰

Matnlarda voqelikni aks ettirish jurnalistning muhim vazifasidir, lekin jurnalistika buni oʻz ichiga oladi

bu faktlarni tushunish, baholash va, demak, matnda muallifning mavjudligi.

³⁹ Alisher Navoiy nomidagi ToshDOʻTAU katta oʻqituvchisi Sabohat Bozorovanning “PUBLITSISTIK USLUBDA BAʼZI BIRLIKLARNING YUZAGA KELISH USULLARI” maqolasi

⁴⁰ “SPECIFIC FEATURES OF THE PUBLICISTIC STYLE IN ENGLISH” Anarbaev Orzubek Rahmanovich*

*Professor-Teacher, An Independent Researcher, Jizzakh state pedagogical institute, UZBEKISTAN

Shunday qilib, E. S. Shchelkunovanning so'zlariga ko'ra, jurnalistik matn qanday bo'lishidan qat'i nazar, "har doim "muallif" dir.

aniq bayon mavzusi matnning to'qimasida mavjud. O'quvchi faktlarni oladi va undagi ularning talqini, garchi u shunchaki ma'lumot tanlashda ifodalangan bo'lsa ham ⁴¹

“Publisistika jamiyatdagi eng dolzarb masalalarni yoritib, ijtimoiy-siyosiy hayotga bevosita ta'sir ko'rsatadi.” ⁴²Jurnalistika bugungi kunda biz bir necha o'n yillar oldin ko'rgan hisobotlardan uzoqda. Ijtimoiy media kanallaridan tortib onlayn veb-saytlargacha yangiliklarni iste'mol qilishning har qachongidan ham ko'p usullari mavjud. Bundan tashqari, internet va dunyomizning aloqadorligi ommaviy ravishda ma'lumot berish va almashishni osonlashtiradi. Shunday qilib, biz jurnalistikaning turli shtammlari paydo bo'lganini ko'rdik. Hali ham dunyoda sodir bo'layotgan voqealar haqida ma'lumot berishga sodiq jurnalistlar bor, lekin bizning jamiyatimizda yangiliklarning muayyan turlariga bag'ishlangan mutaxassislar ham bor. Eng so'nggi moliyaviy yangiliklarni o'rganish yoki texnologiya landshaftidan xabardor bo'lish uchun turli muhitlarni o'rganishingiz mumkin. ⁴³

Publitsistik uslubning ta'sir etuvchi funktsiyasi bu uslubning ekspressivligini belgilaydi. Ekspressivlik, birinchi navbatda, hodisa va hodisalarni baholashda namoyon bo'ladi. Baholash – bu musbat yoki inkor ma'nosini bildiruvchi sifatlar, otlar, qo'shimchalar qo'llanishi bilan ifodalanadi. Turni baholash: ajoyib, qiziqarli, muhim, etarli, ulug'vor, misli ko'rilmagan, ulug'vor va hokazo. Baholashni faqat leksik vositalar bilan ifodalash mumkin emas. Bu, shuningdek, so'z yasash vositalari bo'lishi mumkin, masalan, sifatlarning ustun qo'shimchalari, otlarning baholash qo'shimchalari: eng yuqori, eng qiziqarli, eng muhim, guruhlash, hujum.

Ekspressivlik jumlaning tuzilishi hamda turli xil til vositalari orqali ifodalanadi.

Jurnalistik uslubning informativligi quyidagilar orqali ta'minlanadi:

1. Maxsus atamalar, maxsus leksika, kasbiy so'zlar orqali hujjatli – faktlarga asoslangan bayon uslubi;

2. Bayonning umumlashtirilganligi, uning tahliliy xarakterga ega bo'lishi;

3. Bayonning “neytralligi”, ya'ni ifodasiz leksika qo'llanishi, murakkab sintaktik qurilmalar, xususan, ergash bog'lovchi vositalar bilan ishlatilishi.

41 Maidanova LM. Stylistic features of newspaper genres. Sverdlovsk, 1987

42 Qo'shjonov M. O'zbek publitsistikasi masalalari. – Toshkent: Fan, 1982.

43 What Is Journalism And Why Does It Matter In Today's World? Understanding the Benefits of Journalism [updated DEC 1, 2024]

Jurnalistik uslubning asosiy xususiyatlari sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin:

1. Ekspressivlik va standartning uyg'unligi. Jurnalistikada ekspressivlikni ifodalovchi vositalar boshqa uslublarga nisbatan ko'proq uchraydi. Ekspressiv vositalardan foydalanish auditoriyaga ta'sir ko'rsatish bilan bog'liq. Standartlik esa har kuni takrorlanadigan ma'lumotlarda namoyon bo'ladi: rasmiy tashriflar,

2. Yangilikka doimiy intilish. Bu jarayon ko'plab neologizmlarning paydo bo'lishiga olib keladi. Neologizmlar, bir tomondan, eng kuchli ekspressivlik vositasi bo'lsa, boshqa tomondan, ulardan ko'p ishlatilganda ular andozaviy iboralar manbaiga aylanadi. Muvaffaqiyatli topilgan usul, ifoda yoki so'z tez-tez qo'llanib, asta-sekin o'z ekspressivligini yo'qotadi va oddiy iboraga aylanadi.

3. Soddalik va tushunarliklik. Jurnalistik uslubning soddaligi va ommaga tushunarli bo'lishi OAV auditoriyasining keng qamrovli bo'lishi bilan belgilanadi. Bu esa matndan qisqa jumalarni, umumxalq leksikasini, mantiqiylikni, ravshanlikni, hissiylikni va hokazolarni talab qiladi.

4. Reklamaliklik. Auditoriya e'tiborini jalb qilishga qaratilgan bo'lib, ayniqsa sarlavhalarda yaqqol ko'zga tashlanadi. Bu jurnalistik uslubning eng xarakterli stilistik belgilaridan biridir.

5. Hujjatliklik va ishonarlilik. Afsuski, bugungi gazeta hamda tele-radio materiallarida bu xususiyat har doim ham kuzatilmaydi. havo ma'lumotini e'lon qilish, falokat haqidagi xabarni bayon etish va hokazo.⁴⁴

Publisistik uslubdagi ta'sirchanlik vositalari:

Obrazli iboralar va metaforalar – voqeani yanada jonli, tasvirli ko'rsatadi.

Ritorik savollar va undovlar – auditoriyani fikrlashga, muhokamaga chorlaydi.

Kalit so'zlar va shiorlar – o'quvchi xotirasida qoladigan, kuchli ta'sirchan birliklar hisoblanadi.

Tuyg'uga ta'sir etuvchi ohang – o'quvchi va tinglovchida ishonch va ruhiy ta'sir uyg'otadi.

Muallif pozitsiyasining ochiqligi – publisistik matnda muallif befarq bo'lolmaydi, u doimo o'z munosabatini bildiradi. Masalan, gazeta maqolasida yoziladi:

“Bugungi kun yoshlari – ertangi kun bunyodkorlari. Bizning vazifamiz – ularga imkon yaratish, ularni qo'llab-quvvatlashdir. Axir, kelajak ularning qo'lida emasmi?”

Obrazli ibora – “ertangi kun bunyodkorlari”;

⁴⁴ “SPECIFIC FEATURES OF THE PUBLICISTIC STYLE IN ENGLISH” Anarbaev Orzubek Rahmanovich*

*Professor-Teacher, An Independent Researcher, Jizzakh state pedagogical institute, UZBEKISTAN

Ritorik savol – “Kelajak ularning qo‘lida emasmi?”;

Kalit so‘z – “imkon yaratish, qo‘llab-quvvatlash”;

Ohang – ishonch va chaqiriqqa asoslangan;

Muallif pozitsiyasi – ochiq ko‘rinmoqda.

Demak, avval ham ta’kidlaganimizdek, jurnalistik matnlarning asosiy xususiyati -bu standart va ekspressivlikning uyg‘unligi bo‘lib, u jurnalistikaning eng muhim ikki funksiyasi bilan bog‘liq. Zamonaviy jurnalistik matnlarga xos bo‘lgan stilistik belgilar turli mamlakatlar OAVida, demak, turli tillarda ham o‘z aksini topadi. Leksik darajadagi jurnalistik matnning stilistik xususiyatlari quyidagilardan iborat: adabiy til leksikasining keng qamrovda qo‘llanishi. Bir tomondan, bunda terminologiya kabi kitobiy so‘zlar ko‘p ishlatilsa, boshqa tomondan, stilistik maqsad asosida so‘zlashuvga oid va ba’zan so‘zlashuv leksikasidan ham foydalaniladi. Shu bilan birga, ayrim so‘z turkumlari jurnalistikaga xos bo‘lib qoladi, masalan: ijtimoiy-siyosiy terminologiya, qo‘shma so‘zlar, maxsus gazeta kasbiy leksikasi, shuningdek, ko‘plab xorijiy o‘zlashmalar.⁴⁵

Demak, jurnalistik uslubning asosiy usullarini puxta egallash nutq madaniyatining rivojlanishiga, shuningdek, kasbiy muloqot ko‘nikmalarining shakllanishiga xizmat qiladi. Bu o‘z fikrini sodda, ravshan va jonli tarzda ifodalash, voqealarni, faktlarni va jarayonlarni baholash imkoniyatini beradi. Publisistik uslub – tilning ijtimoiy hayotdagi eng faol va ta’sirchan ko‘rinishlaridan biridir. U keng jamoatchilikka tezkor axborot yetkazish, ijtimoiy-siyosiy g‘oyalarni targ‘ib qilish, fuqarolarning dunyoqarashini shakllantirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Ushbu uslubning asosiy belgisi — aniqlik, lo‘ndalik, ta’sirchanlik va xalqchil tilda ifodalanishidir. Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari rivoji davrida publisistik uslub faqat gazeta va jurnallarda emas, balki televideniye, radio va internet tarmoqlarida ham keng qo‘llanilmoqda. Demak, publisistik uslub nafaqat tilshunoslik, balki jamiyat taraqqiyoti uchun ham alohida ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alisher Navoiy nomidagi toshdo‘tau katta o‘qituvchisi sabohat bozorovanning “Publisistik uslubda ba’zi birliklarning yuzaga kelish usullari” maqolasi
2. Maidanova Im. Stylistic features of newspaper genres. Sverdlovsk, 1987
3. Qo‘shjonov M. O‘zbek publisistikasi masalalari. – toshkent: fan, 1982.

⁴⁵ Kozhin AN, Krylova OA, Odintsov VV. Functional types of Russian speech. Moscow: "Higher School", 1982. p. 159

4. What is journalism and why does it matter in today's world? Understanding the benefits of journalism [updated dec 1, 2024]

5. "SPECIFIC FEATURES OF THE PUBLICISTIC STYLE IN ENGLISH"

Anarbaev Orzubek Rahmanovich* *Professor-Teacher, An Independent Researcher, Jizzakh state pedagogical institute, UZBEKISTAN

6. Kozhin AN, Krylova OA, Odintsov VV. Functional types of Russian speech. Moscow: "Higher School", 1982. p. 159

87.	Tilabova, G. CHET TILINI O'RGANISH VA GAPIRISHDA SO'Z BOYLIGINING AHAMIYATI VA LUG'AT DIAPAZONINI OSHIRISH UCHUN QIZIQARLI O'YINLAR. https://doi.org/10.5281/zenodo.17439527	557
88.	Shamirzayeva, Z. ZAMONAVIY TA'LIMDA INGLIZ TILI: UMUMIYDAN MAXSUSGA O'TISH ZARURATI. https://doi.org/10.5281/zenodo.17439541	565
89.	Umarxo'jayeva, X. S. IMPLEMENTING CONTENT-BASED APPROACHES IN BILINGUAL LANGUAGE EDUCATION. https://doi.org/10.5281/zenodo.17439545	571
90.	Tojibayeva, N. O 'RTA UMUMTA'LIMNING MAKTABLARINING TURLI BOSQICHLARIDA O 'QUVCHILARNING YOZMA NUTQ MALAKALARINI SHAKLLANTIRISH XUSUSIYATLARI. https://doi.org/10.5281/zenodo.17439552	576
91.	Nosirova, R. X. MAKTABGACHA TA'LIMDA BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TILSHUNOSLIK YONDASHUVLARI. https://doi.org/10.5281/zenodo.17439554	580
92.	Elboyev, S. INNOVATSION MAKTABLARDA RIVOJLANTIRUVCHI TA'LIM MUHITINI TASHKIL ETISH TEXNOLOGIYASI. https://doi.org/10.5281/zenodo.17439562	583
93.	Musayev, S. PUBLISISTIK USLUB VA TA'SIRCHANLIK. https://doi.org/10.5281/zenodo.17439570	588
94.	Turg'unpo'latov, D. AMOATCHILIK DISKURSI EKSPERTIZASI: OMMAVIY NUTQDA MANIPULYATIV TIL VOSITALARINI ANIQLASH. https://doi.org/10.5281/zenodo.17440882	594
95.	Imomchayeva, U. ONA TILI DARSLARIDA MATN USTIDA ISHLASH ORQALI O'QUVCHILARNING KREATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI. https://doi.org/10.5281/zenodo.17440896	601
96.	Кадырова, Х. Н. МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ СОПОСТАВИТЕЛЬНОЙ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДИАЛЕКТНОЙ И ЛИТЕРАТУРНОЙ ЛЕКСИКИ НА ЗАНЯТИЯХ РУССКОГО ЯЗЫКА. https://doi.org/10.5281/zenodo.17440902	609
97.	Karimova, M. A. SUN'Y INTELLEKT ASOSIDAGI MATEMATIK TERMINOLOGIYANI O'RGATISHNING AFZALLIKLARI. https://doi.org/10.5281/zenodo.17440912	612
98.	Мансурова, Т. ИЗУЧЕНИЕ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ. https://doi.org/10.5281/zenodo.17440916	616
99.	Ibatova, M. BUGUNGI ZAMONAVIY TILSHUNOSLIK MASALALARI. https://doi.org/10.5281/zenodo.17440920	620
100.	Matchanov, S. XUDOYBERDI TO'XTABOYEVNING "QAYDASAN, BOLALIGIM" TURKUM HIKOYALARIDA BEG'UBOR BOLALIK TALQINLARI. https://doi.org/10.5281/zenodo.17440934	625
101.	Sabitova, T. OLIY TA'LIM MUASASSALARIDA FOLKLOR ASARLARINI O'QITISHDA SQ3R METODIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI. https://doi.org/10.5281/zenodo.17440936	628
102.	Асқарова, Г. ҚОРҚЫТ АТА МҮРАЛАРЫН ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ КӨМЕГІМЕН ОҚЫТУ. https://doi.org/10.5281/zenodo.17440949	633